

Notitie: onderbouwing gebruik CPI index bij de jaarlijkse vaststelling van de vergoedingen voor het afsluiten van nieuwe SAN contracten bij meerdere landschapspakketten.

Uitvoering door LEI-Wageningen UR (J. Bolhuis, J. Jager en G. Venema)

Opdrachtgevers: Regiebureau POP en W. Schoustra (LNV-Directie Landbouw).

Financiering via Helpdesk Landelijk gebied

In deze notitie worden de 6 vragen in bijlage 3 beantwoord. Het gaat hierbij om de vraag of de CPI index kan worden gebruikt bij de vaststelling van de jaarlijkse vergoeding bij enkele landschapspakketten (nr 32 t/m 46 binnen Programma Beheer). Hierbij wordt in eerste instantie een inventarisatie gemaakt van de extra inzet van kosten om deze landschapspakketten mogelijk te maken¹. Hierop is de vergoeding gebaseerd. Vervolgens wordt aangegeven in hoeverre de ontwikkeling van de belangrijkste kostensoorten afwijkt van de ontwikkeling van de CPI om van hieruit de conclusie te trekken of het wel of niet gebruiken van alleen de CPI een juiste keuze is.

Bij het inventariseren van de landschapspakketten blijkt dat er alleen een vergoeding plaats vindt die ter compensatie dient voor de extra inzet van slechts enkele kostencategorieën. In bijlage 1 zijn deze kosten voor betreffende landschapspakketten genoemd. Het betreffen in volgorde van belangrijkheid de kosten van arbeid, machines (trekker met frontlader), maaikorf, wallenfrees, motorzaag, handgereedschap en materialen. Bij meerdere pakketten spelen slechts enkele van deze kostensoorten een rol.

De belangrijkste kostensoorten zijn arbeid en machines/werktuigen. Deze maken in veel gevallen meer dan 90% uit van de totale kosteninzet.

De ontwikkeling van de arbeidskosten (volgens CBS) loopt vrijwel parallel met de ontwikkeling van de totale kosten van levensonderhoud(CPI). In het algemeen is de stijging van de CAO-lonen in onderzochte periode in de landbouw en visserij iets hoger dan de ontwikkeling van de CPI. In bijlage 2 zijn de ontwikkelingen van een aantal arbeidsvergoedingen vanaf 2000 jaarlijks weergegeven. Ten opzichte van 2000 is het CAO-loon voor de totale landbouw en visserij van het CBS in 2008 met 20,7 % gestegen. De stijging van het CPI is iets minder en bedroeg over deze periode 19,1%. Over de periode vanaf 2000 blijft de stijging van het CPI jaarlijks dus circa 0,2% achter bij de loonontwikkeling in de totale landbouw en visserij(tabel 1). Bij het inschatten van de prijsontwikkeling (CPI) voor de komende jaren dient er derhalve

¹ In het geval van landschapspakketten is geen sprake van opbrengstderving; alleen maar van vergoedingen voor gemaakte kosten.

rekening te worden gehouden met een lichte koopkrachtverbetering waardoor de vergoeding iets hoger kan worden vastgesteld als de verwachte inflatie.

Tabel 1 Overzicht jaarlijkse ontwikkeling enkele kostensoorten die van toepassing zijn bij vergoeding SAN landschapspakketten 2002-2008

	Gem. 2002-2008
CPI index	1,7
Gereedschappen (CPI)	0,6
Machines/.werktuigen (PPI)	3,6
Vergoeding arbeid landbouw& Visserij CBS	1,9
Vergoeding arbeid SAN(LEI)	0,9
Vergoeding arbeid BIN (LEI)	1,2
Vergoeding arbeid bosbouw1)	4,1

1) 2001-2008

Zie bijlage 2 voor een uitgebreider overzicht en bijlage 4 voor definitie vergoeding arbeid CBS

Opvallend is de afwijkingen tussen de diverse arbeidsvergoedingen die worden berekend. De toegepaste vergoeding in SAN en in het Bedrijven-Informatiet van het LEI(BIN) worden beiden door het LEI berekend en zijn bruto-bruto (dus incl. werkgeverslasten)². De vergoeding in de bosbouw wordt door DLG berekend. Deze werkt met een opslag van 20% op de tarieven zoals deze in het normenboek worden gepubliceerd. Soms wordt hier ook weer van afgeweken. De vergoeding van het CBS (zie bijlage 4 voor definitie) is bruto werknemer dus zonder werkgeverslasten .

Het hanteren van het indexcijfer van het CBS verdient de voorkeur omdat dit maandelijks wordt gepubliceerd en tevens ligt tussen dat van het LEI (inclusief werkgeverslasten, jaarlijkse stijging lager) en DLG (met opslag en een hogere jaarlijkse stijging).

Bij de opbouw van de vergoedingen is veelal sprake van kosten van handgereedschap en motorzagen. Van de beschikbare prijsindexcijfers lijkt het CPI van gereedschappen voor huis en tuin hier nog het meest mee overeen te komen. De prijsontwikkeling van deze post blijft achter bij het CPI van alle bestedingen. Aangezien de kostenpost handgereedschap/motorzagen van zeer geringe betekenis is bij het vaststellen van de vergoedingen is het (mede uit praktisch oogpunt) geen bezwaar het CPI van alle bestedingen hiervoor te gebruiken.

² De gemiddelde jaarlijkse ontwikkeling van de door het LEI gehanteerde arbeidsvergoedingen voor SAN en Bedrijven-Informatienet (BIN) liggen beduidend lager (tabel 1 en bijlage 2). Deze zijn beide gebaseerd op de CAO-dierenhouderij, maar met wel verschillen in functieklasse.

Naast boven genoemde kostenposten spelen de ontwikkelingen van de kosten waarbij gebruik wordt gemaakt van machines en werktuigen in een aantal landschapspakketten een relevante rol. Van de prijsontwikkeling van machines en werktuigen is geen CPI beschikbaar en daarom is in dit geval gekozen voor het producenten prijsindexcijfer(PPI) van machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw. Ten opzichte van 2000 is het PPI van machines en werktuigen, die worden afgezet op de binnenlandse markt, in 2008 gestegen met 27,5%. De prijsstijging bedraagt dus jaarlijks bijna 2% meer dan het CPI (3,6 t.o.v. 1,7, zie bijlage 2). Deels valt dit te verklaren door de innovatie van de producten en de sterke stijging van de grondstoffen in de laatste jaren. Een (beperkt)deel van de gestegen kosten zal in de praktijk echter worden gecompenseerd door een geringere arbeidsinzet vanwege de grotere capaciteit en geavanceerdheid van de machines en werktuigen.

Bij het gebruik van de machines speelt ook de ontwikkeling van de energieprijzen(gasolie) een rol. De laatste jaren vertonen de energieprijzen sterke schommelingen waardoor de kosten van jaar tot jaar duidelijk verschillen. Het is echter ondoenlijk om een betrouwbare prijsvoorspelling van energie te doen voor de komende jaren. Bovendien is de invloed van de wisselende energieprijzen op de totale werktuigkosten beperkt waardoor in dit geval het CPI eveneens als goed alternatief voor de energievergoeding kan dienen .

Voor het vaststellen van de jaarlijkse vergoedingen is het CPI op basis van de voornoemde beschrijving een goed instrument. Wel is er sprake van een onderwaardering omdat de kostenposten waarop de vergoedingen zijn gebaseerd (iets) harder stijgen dan het CPI. Door de verwachte ontwikkelingen van het CPI jaarlijks met een geringe opslag te verhogen kan hierin tegemoet worden gekomen .

De ontwikkelingen van het consumentenprijsindexcijfer(CPI) en het producentenprijsindexcijfers(PPI) kunnen worden geraadpleegd op de website van het Centraal Bureau Statistiek(CBS). Met behulp van StatLine databank kan zowel van de historische als de actuele ontwikkeling van de prijsindexcijfers kennis worden genomen. Op de website is ook de beschrijving te raadplegen hoe de prijsindexcijfers worden berekend. In het kort is deze in bijlage 4 opgenomen.

Het huidige gebruik van de CPI is vaak van toepassing in onderhandeling waarbij het loon minimaal deze CPI volgt om de koopkracht te kunnen behouden. Ook zullen tarieven die gehanteerd worden door diverse overheden/bedrijven de CPI index volgen indien geen geschiktere index voorhanden is.

Conclusie: De CPI index is goed bruikbaar voor de jaarlijkse vaststelling van de vergoeding van de arbeidskosten en voor de kleinere kostencomponenten gereedschappen, materialen en energie. Voor arbeid moet dan wel worden opgemerkt dat de vergoeding vanwege extra koopkracht in de praktijk iets (0,2%) hoger ligt. Voor machines en werktuigen lijkt de PPI van machines en werktuigen voor de landbouw en de bosbouw een betere index omdat deze toch beduidend hoger

ligt dan die van de CPI. Dit kan worden ondervangen door een geringe extra vaste toeslag (bv. 0,3%) te hanteren op de CPI en deze index toe te passen op de totale vergoeding per relevant landschapspakket.

Bijlage 1 VERGOEDINGEN LANDSCHAPSPAKKETTEN SAN en SN EN VERDELING VAN DE KOSTEN

Landschapspakketten	Onderscheid binnen pakketten	Vergoeding per hectare	verdeling (%) relevante kosten categorieën obv kostenverhouding in 2007							
			arbeid landbouw	arbeid bosbouw	handgereedschap	motorzaag	machines	Materialen	maai-korf	wallen-frees
32. Houtwal	90%	764		97,1	0,1	2,8				
	75%	522		97,1	0,1	2,8				
	50%	382		97,1	0,1	2,8				
33. Houtkade en landscheiding		764		97,1	0,1	2,8				
		522		97,1	0,1	2,8				
		382		97,1	0,1	2,8				
34. Landweer	90%	764		97,1	0,1	2,8				
	75%	522		97,1	0,1	2,8				
	50%	382		97,1	0,1	2,8				
35. Singel	90%	694		97,1	0,1	2,8				
	75%	521		97,1	0,1	2,8				
	50%	347		97,1	0,1	2,8				
36. Elzensingel	90%	139		91,4	8,6					
	75%	104		91,4	8,6					
	50%	69		91,4	8,6					
37. Geriefhoutbosje		694		91,4	8,6					
38. Knip- en scheerheg		645		99,1	0,9					
39. Struweelhaag		110		86,5	0,5	5,3	2,0	5,7		
40. Knotbomenrij		700		91,8		8,2				
41. Grubbe holleweg		1.736		97,1	0,1	2,8				
42. Hoogstamboomgaard		2.450		99,4	0,6					
43. Eendenkooi		1.791		83,7			16,3			
44. Poel	75m2	272	54,6		1,2				25,5	18,6
	75-175m2	425	54,6		1,2				25,5	18,6
	175m2	545	54,6		1,2				25,5	18,6
45. Rietzoom en klein rietperceel	Rijland	652	85,5				14,5			
	vaarland	962	83,6				16,4			
46. Raster		226	31,9		0,4		7,5	60,2		
33. Bomenrij		388		94,3		5,7				

Bijlage 2 ontwikkeling van enkele kostensoorten

Basis 2000=100	00000 Totaal bestedingen	05500 Gereedschappen voor huis en tuin	283 Machines en werktuigen voor de landbouw en bosbouw
2000	100,0	100,0	100,0
2001	104,2	103,8	102,0
2002	107,6	108,0	103,3
2003	109,9	107,8	105,6
2004	111,2	108,3	108,3
2005	113,1	107,7	115,1
2006	114,4	107,7	118,2
2007	116,2	109,9	122,6
2008	119,1	111,8	127,5
Gem. laatste 6 jaar	1,7	0,6	3,6
Gemiddeld over 3 jaar	5,1	1,7	10,7

Bron CBS

CAO-lonen, contractuele loonkosten en arbeidsduur; indexcijfers (2000=100)

Perioden	CBS landbouw en visserij index	SAN Landbouw euro/uur	LEI euro/uur	bosbouw euro/uur
2000	100	18,86		
2001	103,4	19,29	20,65	23,53
2002	108,0	19,68	21,69	
2003	111,3	19,93	22,32	
2004	112,8	19,68	22,23	
2005	113,1	19,60	22,23	
2006	114,9	19,67	22,11	29,50
2007	117,2	19,62	22,20	
2008	120,7	20,78	23,29	31,08
Gem. laatste 6 jaar	1,9	0,9	1,2	4,1
Gemiddeld over 3 jaar	5,6	2,7	3,6	12,2

Bron: CBS/LEI/DLG

Bijlage 3 Kortlopende vraag Onderbouwing gebruik CPI bij SAN-vergoedingen

Het Regiebureau POP (Annemiek Nap) heeft het LEI gevraagd een wetenschappelijk onderbouwing te geven over het gebruik van de consumentenprijsindex (CPI) bij de jaarlijkse vaststelling van de vergoedingen (tarieven) voor het afsluiten van nieuwe SAN-contracten. Aanleiding is dat de EU (Brussel) al langere tijd Nederland heeft gevraagd naar deze onderbouwing. Nederland zal op korte termijn (april 2009) een gefundeerd antwoord op deze vraag van de EU moeten geven.

De onderzoeksvraag bestaat uit de volgende onderdelen:

- 1) Korte inventarisatie van het kader rond de SAN-vergoedingen (onkostenvergoeding)
- 2) Inventarisatie van de relevante kostencategorieen (en opbrengstdervingen) van de beheersbijdragen voor de pakketten 32 t/m 46 van de Agromilieuverbintenissen
- 3) Inventarisatie (incl korte beschrijving van de belangrijkste elementen) van een x aantal relevante prijsindices.
- 4) Per kostencategorie (en opbrengstderving) aangeven welke index daarbij het beste kan worden toegepast (incl korte onderbouwing)
- 5) Korte analyse t.a.v. huidige gebruik CPI
- 6) Conclusie/aanbeveling

Bijlage 4 definitie CPI en -loon van het CBS

Definitie

Het CPI geeft de prijsstijging aan van een pakket goederen en diensten dat door een modaal gezin gekocht wordt. Deze prijsstijging wordt uitgedrukt ten opzichte van het basisjaar.

Omschrijving

Het CPI is de maatstaf waarmee we de jaarlijkse inflatie meten.

Het CPI is een samengesteld en gewogen indexcijfer, waarbij elke productgroep meetelt naar relatieve belangrijkheid.

Het samengesteld gewogen prijsindexcijfer wordt berekend door alle partiële indexcijfers te vermenigvuldigen met hun wegingsfactoren. En daarna al deze uitkomsten op te tellen.

Definitie CAO Landbouw en Visserij (CBS) SBI 93 01-05

Het omvat de volgende elementen:

- het bruto loon voor normale arbeidstijd van voltijdwerknemers.
- alle bindend voorgeschreven, regelmatig betaalde toeslagen.

Uitgesloten zijn toeslagen die in de 's voorwaardelijk zijn gesteld, zoals een leeftijdstoelage of een toeslag voor ploegendienst, en individuele loonstijgingen.

Bijzondere beloningen zijn alle bindend voorgeschreven bijzondere (niet maandelijks) beloningen, zoals de vakantietoelage of de eindejaarsuitkering.

Het CAO-loon van CBS is gebaseerd op de gehele land- en tuinbouw en visserij. Dit in tegenstelling tot de door LEI berekende vergoedingen (voor SAN en voor BIN) die gebaseerd zijn op de CAO-categorie dierhouderij.

De volgende cao vallen onder de Landbouw:

CAO codes

0012 Bedrijfsverzorging

0097 Bloembollengroothandel

0009 Bos en Natuur

0035 Dierhouderij

0036 Glastuinbouw

0019 Groenvoederdrogerijen

0023 Hoveniersbedrijf

0004 LEO (loonwerk)

0055 Open teelten bloembollen

0056 Open teelten boomkwekerij

0053 Open teelten landbouw

0054 Open teelten tuinbouw

0033 Paddenstoelenteelt

0031 Rundveeverbetering

0032 Varkensverbetering

Het cbs cijfer van de loon ontwikkeling omvat dus alle bovenstaande sectoren + aanvullend visserij